JEAN RICHARD DE LA TOUR
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2024. november 28. [1]

C-395/23. sz. [Anikovi] [i] ügy

E. M. A.,
E. M. A.,
M. I. A.

(a Sofiyski rayonen sad [szófiai kerületi bíróság, Bulgária] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – (EU) 2019/1111 rendelet – Hatály – Kiskorúak tulajdonában álló ingatlan értékesítésére vonatkozó bírósági engedély – A Bolgár Köztársaság és az Oroszországi Föderáció között létrejött kétoldalú megállapodás – Joghatóság”

I. Bevezetés

1. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a Sofiyski Rayonen sad (szófiai kerületi bíróság, Bulgária) terjesztette elő azon nemperes eljárás keretében, amelyet két orosz állampolgárságú, Németországban lakóhellyel rendelkező kiskorú édesanyjuk hozzájárulásával indított három, Bulgáriában található ingatlanon fennálló tulajdoni hányaduk értékesítésére vonatkozó engedély beszerzése érdekében.

2. A Bíróságnak feltett kérdés az előterjesztő bíróság joghatóságának ezen ingatlanok fekvési helyéhez való kapcsolására vonatkozik, amely különösen a Bolgár Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége között a polgári, családjogi és bűnügyi jogsegélyről szóló, a Bolgár Köztársaság Európai Unióhoz való csatlakozását megelőzően kötött megállapodáson [2] alapul. E bíróság arra vár választ, hogy hogyan viszonyul ezen megállapodás alkalmazása az uniós joghoz, és különösen az (EU) 2019/1111 rendelethez [3], ha úgy ítélik meg, hogy az alapeljárás a szülői felelősség körébe tartozik.

[1] Eredeti nyelv: francia.

[i] A jelen ügy neve fiktív. Az nem egyezik az eljárásban részt vevő egyetlen fél valódi nevével sem.

[2] A Durzhavniya suvet (államtanács, Bulgária) 1975. április 15-i 784. sz. rendelete (DV 1975. április 15-i 33. száma) által megerősített, és a DV 1976. február 10-i 12. számában közzétett megállapodás (helyesbítés: DV 2014. február 28-i 17. szám), amelyet a Bolgár Köztársaság az Oroszországi Föderációval kötött (bolgár-orosz megállapodás).

[3] A házassági és szülői felelősségi ügyekben a joghatóságról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint a gyermekek jogellenes külföldre viteléről szóló, 2019. június 25-i tanácsi rendelet (HL 2019. L 178., 1. o., a továbbiakban: „Brüsszel IIb” rendelet).

3. A Bíróság már meghatározta a szülői felelősség fogalmának körvonalait a kiskorúak vagyoni jogaival kapcsolatban. Ellenben még nem volt alkalma határozatot hozni a tagállamok által ugyanezen területre vonatkozóan, az Unióhoz való csatlakozásuk előtt harmadik államokkal kötött kétoldalú nemzetközi megállapodások hatályáról, annak ellenére, hogy a „Brüsszel IIb” rendelet és az ilyen megállapodások közötti kapcsolat nem képezi e rendelet különös rendelkezéseinek tárgyát.

4. Tekintettel arra, hogy számos tagállam tartozik még olyan megállapodások hatálya alá, amelyek tartalma hasonlít a bolgár–orosz megállapodáséra, továbbá arra, hogy orosz kiskorúak tulajdonában álló, Bulgáriában lévő ingatlanokkal kapcsolatos helyzetek ismételten előállhatnak, a kérdés az, hogy ezek a megállapodások elsőbbséget élveznek-e a „Brüsszel IIb” rendelettel szemben, és ha igen, e kérdés milyen körülmények esetén bír különös jelentőséggel.

5. A jelen ügy így alkalmat ad a Bíróság számára annak felidézésére, hogy a tagállamok és harmadik államok közötti kapcsolatokban az EUMSZ 351. cikkben meghatározott elveket kell alkalmazni. A valamely kétoldalú megállapodásra alapított joghatósági szabálynak a „Brüsszel IIb” rendelet ilyen szabályával való összeegyeztethetetlenségét ebben a keretben ezért olyan szempontok szerint kell értékelni, amelyeket még meg kell határozni. Be fogom mutatni, hogy e szempontok mennyiben vezethetők le a Bíróságnak a polgári ügyekben folytatott együttműködésről szóló egyes rendeletekkel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatában elfogadotthoz hasonló értelmezésből, amely alkalmazásuk mellőzésének korlátjaként az ezen együttműködés alapját jelentő elvek megsértését határozza meg.

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

1. Az EUM-Szerződés

6. Az EUMSZ 351. cikk első és második bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Az egyrészről egy vagy több tagállam, másrészről egy vagy több harmadik állam által egymás között 1958. január 1-je előtt, illetve a csatlakozó államok esetében a csatlakozásukat megelőzően kötött megállapodásokból eredő jogokat és kötelezettségeket a Szerződések rendelkezései nem érintik.

Annyiban, amennyiben ezek a megállapodások nem egyeztethetőek össze a Szerződésekkel, az érintett tagállam vagy tagállamok megteszik a megfelelő lépéseket a megállapított összeegyeztethetetlenség kiküszöbölésére. A tagállamok e cél érdekében szükség esetén segítséget nyújtanak egymásnak, és amennyiben indokolt, egységes magatartást tanúsítanak.”

2. A „Brüsszel IIb” rendelet

7. A „Brüsszel IIb” rendelet (91) preambulumbekezdése kimondja:

„Emlékeztetni kell arra, hogy az egy tagállam által az Unióhoz történt csatlakozásának időpontját megelőzően egy vagy több harmadik állammal kötött megállapodásokra az [EUMSZ] 351. cikke alkalmazandó.”

8. E rendelet „Hatály” című 1. cikke (1) bekezdésének b) pontja és (2) bekezdésének e) pontja előírja, hogy ez a rendelet alkalmazandó a szülői felelősség megállapításával, gyakorlásával, átruházásával, korlátozásával vagy megszüntetésével kapcsolatos polgári ügyekben, amely ügyek magukban foglalhatják különösen a gyermek védelmét célzó intézkedéseket egy gyermek vagyonának kezelésével, megóvásával vagy rendelkezésre bocsátásával kapcsolatban.

9. Az említett rendelet „Általános joghatóság” címet viselő 7. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„Egy tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeznek az olyan gyermek feletti szülői felelősségi ügyekben, aki a bíróság felhívásakor az adott tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik.”

10. A „Brüsszel IIb” rendelet VIII. fejezete, amely a 94–99. cikket tartalmazza, e rendeletnek a más jogi aktusokhoz való viszonyát szabályozza.

11. Az említett rendelet 94. cikkének (2) bekezdése a házasságról, örökbefogadásról és gyámságról szóló nemzetközi magánjogi rendelkezéseket tartalmazó, az egyes tagállamok (Dán Királyság[4], Finn Köztársaság, valamint Svéd Királyság) és harmadik államok (Izland és Norvég Királyság) közötti 1931. február 6-i egyezmény és az ahhoz csatolt záró jegyzőkönyv hatályával foglalkozik.

12. A „Brüsszel IIb” rendelet „A hatály terjedelme” című 98. cikkének (2) bekezdése értelmében:

„Az e rendelet 95–97. cikkében említett egyezmények – különösen az 1980.[5] és 1996[6]. évi Hágai Egyezmény – az e rendelet 95–97. cikkével összhangban továbbra is hatályban maradnak azon tagállamok között, amelyek ezen egyezmények szerződő felei.”

13. A 99. cikk az e rendeletnek az egyes uniós tagállamok (Spanyol Királyság, Olasz Köztársaság, Máltai Köztársaság, valamint Portugál Köztársaság) által a Szentszékkel kötött kétoldalú szerződésekkel való kapcsolatát szabályozza.

B. A bolgár–orosz megállapodás

14. A bolgár–orosz megállapodás 25. cikke a következőképpen rendelkezik:

„1. A szülők és gyermekek közötti jogviszonyokat a megállapodásban részes azon fél joga határozza meg, amelynek területén közös lakóhellyel rendelkeznek.

4 A „Brüsszel IIb” rendelet nem alkalmazandó a Dán Királyságra nézve (lásd e rendelet (96) preambulumbekezdését).

5 A gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-én Hágában kötött egyezmény (kihirdette: 1986. évi 14. tvr.).

6 A szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, Hágában, 1996. október 19-én kelt egyezmény (kihirdette: 2005. évi CXL. tv.; a továbbiakban: 1996. évi Hágai Egyezmény).

[…]

6. Az 1., 2., 3., 4. és 5. bekezdésben említett jogviszonyok tárgyában történő határozathozatalra a megállapodásban részes azon fél szervei, amelynek állampolgárságával a gyermek rendelkezik, vagy azon terület szervei, amelyen a gyermek lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkezik, rendelkeznek joghatósággal."

15. E megállapodás „A jogügyletek formái" című 30. cikkének (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Az ingatlanra vonatkozó jogügylet formáját a megállapodásban részes azon fél joga határozza meg, amelynek területén az ingatlan található."

C. A bolgár jog

16. A Zakon za zadalzheniata i dogovorite (a kötelezettségekről és a szerződésekről szóló törvény)[7] kimondja:

„Az ingatlanok tulajdonjogának átruházására vagy ingatlanokkal kapcsolatos egyéb dologi jogok alapítására vonatkozó szerződéseket közjegyzői okiratba kell foglalni."

17. A Grazhdanski protsesualen kodeks (polgári perrendtartás)[8] 586. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Az ingatlan tulajdonjogának átruházásáról vagy ingatlannal kapcsolatos egyéb dologi jog alapításáról, átruházásáról, módosításáról vagy megszüntetéséről szóló közjegyzői okirat elkészítésekor a közjegyző megvizsgálja, hogy a jogról rendelkező személy az ingatlan tulajdonosa-e, és hogy teljesülnek-e a jogügyletre vonatkozó különös feltételek."

18. A Semeen kodeks (családjogi törvénykönyv)[9] 130. cikkének (3) bekezdése értelmében:

„A gyermek tulajdonát képező ingatlanok, – formális jogügylet útján – ingóságok, betétek és értékpapírok feletti rendelkezésre irányuló cselekmények a gyermek adott időpontban fennálló lakóhelye szerint illetékes Rayonen sad (kerületi bíróság) engedélyével végezhetők el, ha a rendelkezés nem ellentétes a gyermek mindenek felett álló érdekével."

III. Az alapeljárás tényállása és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

19. Két orosz állampolgárságú kiskorú[10], akiknek szokásos tartózkodási helyük Németországban van, édesanyjuk hozzájárulásával értékesíteni kívánják a Bulgáriában található három ingatlanon fennálló tulajdoni hányadukat oly módon, hogy az eladási árat a gyermekek két német bankszámlájára kell átutalni.

7 DV 1950. november 22-i 275. száma.

8 DV 2007. július 20-i 59. száma.

9 DV 2009. június 23-i 47. száma.

10 A kiskorúak 2005-ben, illetve 2008-ban születtek, az egyikőjük azóta már nagykorú lett, ahogyan azt a tárgyaláson közölték a Bírósággal.

20. Le Sofiyski rayonen sad (szófiai kerületi bíróság), amely a közjegyzői okiratba foglaláshoz nemperes eljárásban engedélyezi vagí elutasítja a tulajdonjog ezen átruházását, a joghatóságával kapcsolatban fogalmaz meg kérdést.

21. E bíróság kiemeli, hogy hasonló körülmények között a Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb semmítőszék, Bulgária) a bolgár bíróságok joghatóságát – az ingatlan fekvési helyéhez való kapcsolásával – a dologi jogok szerzésére alkalmazandó jogot meghatározó rendelkezésekre alapította, azaz a Kodeks na mezhdunarodnoto chastno pravo (a nemzetközi magánjogról szóló törvény)[11] 65. cikkének (1) bekezdésére, valamint a bolgár–orosz megállapodás 30. cikkének (2) bekezdésére. Hozzáteszi, hogy ugyanebben az értelemben és pontosan az alapügyben a Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság, Bulgária) ezt a joghatósági kritériumot fogadta el, és az 593/2008/EK rendelet[12] 4. cikke (1) bekezdésének c) pontjára hivatkozva kimondta, hogy a „Brüsszel IIb” rendelet nem alkalmazható. A kérdést előterjesztő bíróság azonban úgy ítéli meg, hogy mivel ez a rendelkezés az alkalmazandó jogot, nem pedig a jogvita elbírálására vonatkozó joghatóságot határozza meg, ez a döntés az 1215/2012 rendelet[13] 24. cikkének 1. pontján alapul.

22. Következésképpen az előterjesztő bíróság kérdése e rendelkezés és a szülői felelősségre vonatkozó „Brüsszel IIb” rendelet hatályára, valamint azon bolgár–orosz megállapodás joghatásaira kérdez rá, amelyet a „Brüsszel IIb” rendelet elsőbbséget élvezőként nem említ meg.

23. E körülmények között határozott úgy a Sofiyski Rayonen sad (szófiai kerületi bíróság), hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Kiterjed-e a [»Brüsszel IIb«] rendelet 1. cikke (2) bekezdése e) pontjának hatálya a gyermek tulajdonát képező ingatlanok vagy ingatlantulajdoni hányadok feletti – például értékesítés útján történő – rendelkezésre vonatkozó bírósági engedély megadásával kapcsolatos nemperes eljárásokra is?

2) Melyik rendelet rendelkezései határozzák meg az Európai Unió valamely tagállama bíróságának a gyermek tulajdonát képező ingatlanok vagy ingatlantulajdoni hányadok feletti – például értékesítés útján történő – rendelkezésre vonatkozó bírósági engedély megadásával kapcsolatos nemperes eljárásokra vonatkozó joghatóságát: a [»Brüsszel IIb«] rendelet 7. cikkének (1) bekezdése (azon hely bírósága, ahol a gyermek szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik) vagy a [»Róma I«] rendelet 4. cikke (1) bekezdésének c) pontja, illetve az [1215/2012] rendelet 24. cikkének 1. pontja (azon hely bírósága, ahol az ingatlan található)?

3) Elsőbbséget élvez-e a szülői felelősségi ügyekben fennálló joghatóságról szóló [»Brüsszel IIb«] rendelet rendelkezéseivel szemben egy valamely tagállam [(Bolgár Köztársaság)] és valamely harmadik állam (a Szovjetunió, illetve az Oroszországi Föderáció) között létrejött olyan kétoldalú nemzetközi megállapodás, amelyet a tagállam […] Unióhoz történő csatlakozását megelőzően kötöttek meg, ha ezt a nemzetközi megállapodást nem sorolja fel [e] […] rendelet VIII. fejezete?”

[11] DV 2005. május 17-i 42. száma.

[12] A szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2008. június 17-i európai parlamenti és tanácsi rendelet („Róma I”) (HL 2008. L 177., 6. o.; helyesbítés: HL 2009. L 309., 87. o.; a továbbiakban: „Róma I” rendelet).

[13] A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 351., 1. o.).

24. Az alapeljárás felperesei, a spanyol és a magyar kormány, valamint az Európai Bizottság írásbeli észrevételeket nyújtott be.

25. A Bizottság írásbeli észrevételeinek benyújtását követően a kérdést előterjesztő bíróság kiegészítette az előzetes döntéshozatal iránti kérelmét és pontosította, hogy amennyiben az alapeljárásban szóban forgó helyzet a „Brüsszel IIb” rendelet hatálya alá tartozna, a 16. cikkét azért nem lehetne alkalmazni, mert a fő eljárást, amely megköveteli az érintett kiskorúak vagyonával való rendelkezés engedélyezését, a közjegyző folytatja le.

26. A 2024. szeptember 12-én tartott tárgyaláson az alapeljárás felperesei, a spanyol kormány, valamint a Bizottság előadta szóbeli észrevételeit, és válaszolt a Bíróság által feltett, szóban megválaszolandó kérdésekre.

IV. Elemzés

27. A kérdést előterjesztő bíróság az előtte folyamatban lévő eljárásban lényegében arra keresi a választ, hogy a joghatósággal kapcsolatban fennáll-e jogszabályi kollízió az uniós jog és a Bolgár Köztársaság által az Unióhoz való csatlakozását megelőzően kötött bolgár–orosz megállapodás között. Igenlő válasz esetén e normák egymás közötti viszonyával kapcsolatban tesz fel kérdést ez a bíróság.

28. Azt javaslom tehát a Bíróságnak, hogy mielőtt a „Brüsszel IIb” rendeletnek az általa nem említett kétoldalú jogi eszközökkel való kapcsolatára vonatkozó harmadik kérdéssel foglalkozna, együttesen vizsgálja az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdést, mivel azok annak megállapítására irányulnak, hogy a jelen ügyre melyik rendeletet (az 1215/2012 rendeletet vagy a „Brüsszel IIb” rendeletet) kell alkalmazni a joghatósággal rendelkező bíróság meghatározásához.

29. Mivel a Bírósághoz nemperes eljárás keretében fordultak, ezért előzetesen azt fogom tisztázni, hogy mi indokolja az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságával kapcsolatos esetleges kételyek eloszlatását.

A. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságáról a nemperes eljárás keretében

30. A kérdést előterjesztő bírósághoz kiskorúak tulajdonát képező vagyontárgyak értékesítésének engedélyezése iránti kérelemmel fordultak nemperes eljárás keretében.

31. Kétségtelen, hogy e bíróság em első fokon – a kérelem tárgyára figyelemmel –, sem pedig valamely nemperes eljárás során hozott határozattal szembeni jogorvoslat során[14] nem felek közötti jogvitában[15] jár el.

[14] Lásd egy ilyen eljárásban: 2013. október 3-i Schneider ítélet, (C-386/12, a továbbiakban: Schneider ítélet, EU:C:2013:633, 10–12. pont). Az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben – amelynek tárgya egy gondnokság alá helyezett nagykorú személy ingatlanjának értékesítése – lefolytatott eljárás hasonló volt az alapügy eljárásához. Lásd a jelen indítvány 24. lábjegyzetét.

[15] A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint kizárólag olyan nemzeti bíróság fordulhat a Bírósághoz, amely előtt eljárás van folyamatban, és amelyhez igazságszolgáltatási jellegű határozat meghozatalára irányuló eljárás keretében való határozathozatal érdekében fordultak. Lásd: 2024. szeptember 26-i Fautromb ítélet (C-368/23, EU:C:2024:789, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

32. Azonban, amint azt a tárgyaláson is megerősítették, ez a bíróság igazságszolgáltatási feladatokat lát el, mivel nem csupán felek közötti megállapodások nyilvántartásba vétele céljából fordulnak hozzá,[16] és a keresettel megtámadható határozatnak értékelést kell tartalmaznia.[17]

33. Először, az említett bíróság ugyanis a családjogi törvénykönyv 130. cikkének (3) bekezdése alapján a kiskorúak mindenek felett álló érdekével összhangban[18] dönt az ingatlanértékesítésük engedélyezése iránti kérelemről az értékesítésnek a kötelezettségekről és a szerződésekről szóló törvény 18. cikkében előírtak szerinti közjegyzői okiratba foglalása céljából.

34. Ezen túlmenően azt is figyelembe kell venni, hogy valamely nemperes eljárás során hozott határozat a „Brüsszel IIb" rendelet IV. fejezetének hatálya alá tartozik, mivel nincs kifejezetten kizárva az e rendelet 2. cikkének (1) bekezdésében szereplő „határozat" fogalmából, és hogy e fogalom magában foglalja azokat a határozatokat, amelyek nem emelkedtek jogerőre.[19]

35. Következésképpen ahogyan azt Hélène Gaudemet-Tallon és Marie-Élodie Ancel az 1215/2012 rendelet 2. cikkének a) pontjában lévő „határozat" fogalommal egyenértékű meghatározás kapcsán kifejti, a nemperes eljárási aktusok két típusát kell megkülönböztetni: a „tisztán *befogadó* aktusokat" és a „nemperes eljárás során hozott határozatokat", mely utóbbiak tekintetében a bíróság a felek közötti jogvita eldöntése nélkül nyilvánítja ki akaratát".[20]

36. Másodszor, megjegyzem, hogy kiskorúak öröklési jogával kapcsolatos korábbi ügyekben a Bíróság válaszolt a jelen eljáráshoz hasonló nemperes eljárások keretében fennálló joghatóságra vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelmekre.[21]

37. Következésképpen azon a véleményen vagyok, hogy a nemperes eljárás keretében eljáró kérdést előterjesztő bíróság joghatósággal kapcsolatos kérelme a Bíróság által már jóváhagyott feltételekhez hasonló feltételek szerint elfogadható.

38. Ezért ahhoz, hogy választ adjunk ezen előzetes döntéshozatal iránti kérelemre, amely arra vonatkozik, hogy hogyan egyeztethető össze a bolgár–orosz szerződés az uniós joggal, azzal kell kezdeni, hogy eloszlatjuk a kétségeket az alkalmazandó, joghatóságra vonatkozó rendelettel kapcsolatban.[22]

16 Lásd: 1994. június 2-i Solo Kleinmotoren ítélet (C-414/92, EU:C:1994:221, 17. és 18. pont).

17 A jogorvoslati lehetőségek fennállását és különösen a joghatósággal kapcsolatos döntéseket illetően lásd a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott nemzeti ítélkezési gyakorlatot, és különösen a jelen ügyben előzőleg hozott végzést (lásd a jelen indítvány 21 pontját). Lásd még: Schneider ítélet 12. pont.

18 A Bizottság „Brüsszel IIb" rendelet 16. cikkének alkalmazhatóságára vonatkozó írásbeli észrevételeinek benyújtását követően a kérdést előterjesztő bíróság erre a feltételre kifejezetten emlékeztetett a Bíróság elé terjesztett feljegyzésében. A vizsgálandó értékelési elemekről lásd továbbá a jelen indítvány 95. lábjegyzetét. A jelen helyzetről, amelyben a kiskorúak érdekei eltérhetnek a törvényes képviselőjük érdekeitől, lásd még a jelen indítvány 19. pontját.

19 Lásd a „Brüsszel IIb" rendelet 2. cikke (1) bekezdése második albekezdésének b) pontját. A IV. fejezet alkalmazásában ezzel szemben ki vannak zárva az ilyen bíróságok által az alperes idézése nélkül elrendelt ideiglenes intézkedések – beleértve a védelmi intézkedéseket –, ha az intézkedést megállapító határozatot annak végrehajtása előtt nem kézbesítik az alperes részére.

20 Lásd: *Compétence et exécution des jugements en Europe: règlement 44/2001 et 1215/2012, Conventions de Bruxelles (1968) et de Lugano (1988 et 2007)*, 7. kiadás, Librairie générale de droit et de jurisprudence, „Droit des affaires" gyűjtemény, Párizs, 2024, 425. pont (636. és 637. o.).

21 Lásd: 2015. október 6-i Matoušková ítélet (C-404/14, EU:C:2015:653, 20. pont); 2018. április 19-i Saponaro és Xylina ítélet (C-565/16, EU:C:2018:265, 10. pont). Lásd továbbá: 2023. március 30-i M. Ya. M. (Az örökség örököstárs általi visszautasítása) ítélet (C-651/21, EU:C:2023:277, 15. és 16. pont, amelyekben felidézték a nemperes eljárás lefolytatására irányadó bolgár eljárási szabályokat).

22 Az első és második kérdésében a kérdést előterjesztő bíróság a „Brüsszel IIb" rendeletre, a „Róma I" rendeletre és az 1215/2012 rendeletre hivatkozik. Elemzésemből kizárom a második rendeletet, amely nem vonatkozik a joghatóságra. Lásd e tekintetben a jelen indítvány 48. lábjegyzetét.

B. A „Brüsszel IIb” rendelet alkalmazhatóságáról

39. A kérdést előterjesztő bíróságnak a kizárólag a 2015. október 6-i Matoušková ítéletre [23] való hivatkozásra alapított kérdéseire válaszolva azt javaslom, hogy a Bíróság analógia útján alkalmazza a Schneider ítéletben általa kidolgozott elvi megoldást.

40. Az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben a kérdést előterjesztő bolgár bírósághoz egy gondnokság alá helyezett személy ingatlanon fennálló eszmei tulajdoni hányada eladásának engedélyeztetésére irányuló kérelemmel fordultak. [24] A Bíróság megállapította, hogy ez a bírósági engedély a gondnokság alá helyezett személy védelmét szolgáló intézkedés, amelyet azért ír elő jogszabály, mert az érintett személy nem képes többé arra, hogy saját maga rendelkezzék ingatlanai felől, továbbá, hogy ilyen engedély csak abban az esetben adható, ha az érintett ingatlan elidegenítése a védelem alatt álló személy érdekében történik. [25]

41. A Bíróság ebből azt a következtetést vonta le, hogy az engedélyezés iránti kérelem közvetlenül a 44/2001/EK rendelet [26] azon 1. cikke (2) bekezdésének a) pontjában szereplő természetes személy személyi állapotára vonatkozik, amely kizárja ezen ügyeket a rendelet tárgyi hatálya alól. A Bíróság kiemelte, hogy különbséget kell tenni egy ilyen eljárás és a 44/2001/EK rendelet 22. cikkének 1. pontja szerinti olyan eljárás között, amelynek tárgya „ingatlanon fennálló dologi jog”, mivel ez utóbbi többek között valamely ingatlan területének, állagának, tulajdonának vagy birtokának megállapítására irányul. [27]

42. Ugyanezek a rendelkezések szerepelnek az 1215/2012 rendelet 1. cikke (2) bekezdésének a) pontjában és 24. cikkének 1. pontjában.

43. A Schneider ítélet megállapításainak folytatásaként a Bíróság kimondta, hogy valamely hagyatéki eljárás keretében egy kiskorú törvényes képviselői által kérelmezett bírósági engedély a 2201/2003/EK rendelet [28] 1. cikke (1) bekezdésének b) pontja és (2) bekezdésének e) pontja értelmében vett, a szülői felügyelet gyakorlása keretében a gyermek vagyonának kezelésével, megóvásával vagy a vagyonról való rendelkezéssel kapcsolatos, a gyermek védelmét célzó intézkedésnek minősül. Ugyanezek a rendelkezések szerepelnek ez utóbbi rendeletet hatályon kívül helyező „Brüsszel IIa” rendeletben.

[23] C-404/14, EU:C:2015:653.

[24] Lásd: Schneider ítélet 23. pont. A Sofiyski gradski sad hoz (szófiai városi bíróság) az alapügyben alkalmazandókhoz hasonló rendelkezések alapján fordultak. Ugyanis, a családjogi törvény 168. cikkének a 165. cikk (4) bekezdésével és a 130. cikk (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett (2) bekezdése értelmében a korlátozottan cselekvőképesnek nyilvánított személyek tulajdonában álló ingatlanokkal való rendelkezés azon Rayonen sad (regionális bíróság) engedélyével lehetséges, amelynek illetékességén belül e személyek jelenlegi lakóhelye található, abban az esetben, ha a rendelkezés nem ellentétes az érintett személy érdekeivel (lásd: Schneider ítélet, 7. pont).

[25] Lásd: Schneider ítélet (25. pont).

[26] A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendeletet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o., helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o. és HL 2011. L 124., 47. o.).

[27] Lásd: Schneider ítélet (26., 28. és 31. pont).

[28] A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i tanácsi rendelet (HL 2003. L 338., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o.; helyesbítések: HL 2013. L 82., 63.o.; HL 2018. L 33., 5.o.). Lásd: a 2015. október 6-i Matoušková ítélet (C-404/14, EU:C:2015:653,29. és 31. pont) a hagyaték felosztásáról a kiskorú gyermekek nevében kötött egyezségnek a gyámügyi bíróság általi jóváhagyása iránti kérelemre vonatkozóan. Ezen határozatra hivatkozva ugyanezt a megoldást fogadták el a szülők által kiskorú gyermekük nevében az örökség visszautasításának engedélyezése iránt benyújtott kérelemmel kapcsolatos 2018. április 19-i Saponaro és Xylina ítéletben (C-565/16, EU:C:2018:265, 17–19. pont).

44. A jelen esetben e jogalap azért alkalmazandó az alapügyben, mert a kiskorú felperesek szokásos tartózkodási helye Németországban van, és a joghatósági kérdésnek határon átnyúló vonatkozása van, mivel az egy német és egy bolgár bíróságot is érint.

45. Következésképpen azt javaslom, hogy a Bíróság a kérdést előterjesztő bíróságnak, amely joghatóságának az értékesítendő ingatlanok fekvési helyéhez való kapcsolódásának alapját keresi, azt a választ adja, hogy az 1215/2012 rendelet 24. cikke 1. pontjának alkalmazása ki van zárva.

46. Amennyiben e bíróság előtt folyamatban lévő eljárás a „Brüsszel IIb” rendelet hatálya alá tartozik, és e bíróság a kiskorúak, azaz az alapeljárás felpereseinek tartózkodási helye miatt nem rendelkezik joghatósággal, amely az e rendelet 7. cikkének (1) bekezdésében foglalt joghatósági kritérium, a kérdést előterjesztő bíróságnak meg kell bizonyosodnia arról, hogy a joghatósága nem eredhet-e az említett rendelet más rendelkezéseinek alkalmazásából[29]. E vizsgálat az orosz megállapodásból – a Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb semmítőszék) általi értelmezés alapján – következő jogszabályi kollízió fennállásának megerősítésére vagy megcáfolására szolgál.[30]

47. A Bizottság e tekintetben azon a véleményen van, hogy a kérdést előterjesztő bíróság joghatósága a „Brüsszel IIb” rendelet 16. cikkének (1) bekezdésére alapítható, mivel úgy ítéli meg, hogy e bíróság járulékos jelleggel határoz.[31] A kérdést előterjesztő bíróság azonban tájékoztatta a Bíróságot, hogy ez nem így van.[32] Megállapítom ugyanis, hogy kizárólag az e bíróság előtt folyamatban lévő eljárás indult el.[33] Mivel az uniós jogalkotó által előírt feltételek közül egyik sem teljesül,[34] így egyetértek azokkal a fenntartásokkal, amelyeket e 16. cikk alkalmazhatóságával kapcsolatban a spanyol kormány a tárgyaláson megfogalmazott.

48. Véleményem szerint azonban meg kell vizsgálni, hogy a „Brüsszel IIb” rendelet más rendelkezéseinek alkalmazása lehetővé teszi-e azon bolgár–orosz megállapodással való összeegyeztethetetlenség elkerülését, amelyen a kérdést előterjesztő bíróság joghatósága alapul.

[29] Lásd szemléltetésképpen, analógia útján: 2015. október 6-i Matoušková ítélet (C-404/14, EU:C:2015:653, 37. pont); 2018. április 19-i Saponaro és Xylina ítélet (C-565/16, EU:C:2018:265, 20. pont).

[30] Lásd a jelen indítvány 53. pontját.

[31] E rendelkezés értelmében „[a]mennyiben valamely tagállam bíróságán egy e rendelet hatálya alá nem tartozó ügyben folyamatban lévő eljárás kimenetele a szülői felelősséggel kapcsolatos előkérdés elbírálásától függ, az adott tagállam bírósága az adott eljárás vonatkozásában még abban az esetben is elbírálhatja az előkérdést, ha e rendelet alapján ezen tagállam nem rendelkezik joghatósággal.”

[32] Lásd a jelen indítvány 25. pontját.

[33] Lásd a jelen indítvány 30. pontját.

[34] Lásd továbbá e rendelet (32) preambulumbekezdését a példaként adott konkrét magyarázatokat illetően. Megjegyzem, hogy az említett rendelet 16. cikkének (3) bekezdése kimondja, hogy „[h]a egy tagállam valamely bírósága előtt folytatott hagyatéki eljárás során egy gyermek nevében tett vagy tenni készült jognyilatkozat érvényessége bírósági engedélyezést vagy jóváhagyást igényel, e tagállam bírósága még abban az esetben is határozhat a jognyilatkozat engedélyezéséről vagy jóváhagyásáról, ha e rendelet alapján nem rendelkezik joghatósággal”. Az ezen rendelkezésben említett különös helyzet miatt (lásd e rendelet (33) preambulumbekezdését) megszorítóan kell értelmezni azt.

49. E tekintetben megjegyzem, hogy mind a bolgár–orosz megállapodás 1. cikkének (2) bekezdése, mind a „Brüsszel IIb rendelet” 10. cikke előírja, hogy valamely bíróság joghatósága a hozzá forduló felek kikötésén is alapulhat. [35]

50. Kiemelendő ugyanis, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által említett és a Bírósághoz benyújtott iratok között található a Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb semmítőszék) határozata, amely az érintett bolgár bíróság joghatóságának megalapozása érdekében ezen 1. cikk (2) bekezdésére hivatkozik, amely szerint az egyik szerződő állam állampolgárai szabadon és akadálytalanul fordulhatnak a másik szerződő állam polgári, családjogi és bűnügyekben joghatósággal rendelkező bíróságaihoz. E bíróságok előtt ugyanazon feltételek mellett léphetnek fel, terjeszthetnek elő kérelmeket és kereseteket, mint ezen szerződő állam állampolgárai. A tárgyaláson megerősítették, hogy több bolgár bíróság ezt a joghatósági kritériumot alkalmazza.

51. Következésképpen azt feltételezve tehát, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a bolgár–orosz megállapodás – amely a Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb semmítőszék) ítélkezési gyakorlata szerint a joghatóságát megalapozza – és a „Brüsszel IIb” rendelet közötti összhang hiányát állapítja meg, a Bíróságnak tisztáznia kell, hogy e rendelet érinti-e, és ha igen, milyen körülmények esetén az e megállapodásból eredő jogokat és kötelezettségeket.

C. A bolgár bíróságnak valamely harmadik állammal kötött kétoldalú megállapodásra alapított joghatóságára vonatkozó harmadik kérdésről

52. Emlékeztetek arra, hogy ez a kérdés, amely annak megállapítására irányul, hogy a „Brüsszel IIb” rendelet milyen körülmények esetén nem érinti a bolgár–orosz megállapodást, a következő két megállapításon alapul:

– a nemzeti ítélkezési gyakorlat szerint, különösen e megállapodás rendelkezései értelmében az a bolgár bíróság, amelyhez egy kiskorú vagyonának védelmével kapcsolatos kérelemmel fordultak, nem a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti bíróság, továbbá

– a „Brüsszel IIb” rendelet VIII. fejezete egyáltalán nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a tagállamok által az Unióhoz való csatlakozásuk előtt a Szentszéken kívül más harmadik államokkal kötött *kétoldalú* megállapodások hatályára vonatkozna.

53. Az első megállapítást illetően megjegyzem, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb semmítőszék) orosz kiskorúakra vonatkozó ügyben hozott 2015. június 2-i ítéletére hivatkozik [36]. Mivel a bolgár–orosz megállapodás nem tartalmaz a kiskorú vagyonának védelmére vonatkozó kifejezett rendelkezéseket, *a joghatósággal rendelkező bíróság kijelölésére vonatkozó feltételt a jogügyletek formáira alkalmazandó jogra alapították*. A családjogi törvénykönyv 130. cikke (3) bekezdésének, a polgári perrendtartás 586. cikke

[35] Lásd Jault-Seseke, F. e rendelkezéshez fűzött kommentárja: Corneloup, S., Gallant, E., Égéa, V., és Jault-Seseke, F., *Divorce, responsabilité parentale, enlèvement international; Commentaire du règlement 2019/1111 du 25 juin 2019 (Bruxelles II ter), Larcier, Bruxelles, 2023., 219–231. o., különösen 221. és azt követő oldalak, valamint különösen 10. és 13. pont*. Lásd még: Garber, T., „Article 10 – Choice of court”, Magnus, U., és Mankowski, P., *European Commentaries on Private International Law, Brussels II ter Regulation*, Otto Schmidt, Köln, 2023., 169–184. o., különösen 9., 10., 16., 17., 18. és 22. pont (173–176. o.). Véleményem szerint e 10. cikket úgy is lehet értelmezni, hogy az alkalmazandó valamely nemperes eljárás keretében kizárólag az érintett személy vagy személyek által, különösen a gyermek törvényes képviselőjeként gyakorolt választás esetén. Lásd e tekintetben az alapeljárásban tett megállapításokat illetően a jelen indítvány 62. pontját, valamint a Bíróság által a 2015. október 6-i Matoušková ítéletben (C-404/14, EU:C:2015:653, 35–37. pont) és a 2018. április 19-i Saponaro és Xylina ítéletben (C-565/16, EU:C:2018:265, 40. pont) a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdése alapján kidolgozott megoldásokat, amelyeket, mivel az egyenértékű a „Brüsszel IIb rendelet” 10. cikkével, át lehet ültetni arra az esetre, amikor kizárólag az egyik szülő látja el gyermekei törvényes képviseletét.

[36] Amint azt a kérdést előterjesztő bíróság pontosítja, e Bíróság internetes oldalán elérhető ez a határozat.

(1) bekezdésének, valamint a bolgár–orosz megállapodás 30. cikkének – amely a nemzetközi magánjogról szóló törvény[37] 65. cikkének (1) bekezdéséhez hasonlóan az ingatlan fekvési helyének jogát határozza meg – együttes olvasata alapján a Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb semmítőszék) határozatát erre a különös nemzeti szabályozásra alapította, amely előírja, hogy kiskorú vagyona feletti rendelkezéssel kapcsolatos okirat kiállításához a közjegyzőnek előzetes bírósági engedéllyel kell rendelkeznie. Más szóval, megállapításra került, hogy ezek a *különös jogszabályi feltételek* igazolják a nemzeti jogban előírt[38], a gyermek tartózkodási helye szerinti azon általános joghatósági szabálytól való eltérést, amely egyben a bolgár–orosz megállapodás 25. cikkének (1) bekezdése szerint a szülők és gyermekek közötti kapcsolatra alkalmazandó jog. Így biztosított az összhang az ingatlanértékesítési ügyekben alkalmazandó jog és a joghatóság között.

54. Az első megállapítást illetően megjegyzem, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem hivatkozik sem a „Brüsszel IIb” rendelet (91) preambulumbekezdésére, amely emlékeztet arra, hogy „az egy tagállam által az Unióhoz történt csatlakozásának időpontját megelőzően egy vagy több harmadik állammal kötött megállapodásokra az EUMSZ 351. cikke alkalmazandó”[39], sem bármilyen, a Bíróság e tárgykörrel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatának elemzése kapcsán felmerülő nehézségre.

55. A Bíróság válasza tehát arra szorítkozhat, hogy ezen cikk első bekezdése értelmében a „Brüsszel IIb” rendelet nem érinti a bolgár–orosz megállapodásból eredő jogokat és kötelezettségeket.

56. Mindazonáltal, még ha a kérdést előterjesztő bíróság formálisan az uniós jog bizonyos rendelkezéseinek értelmezésére korlátozta is kérdéseit, e körülmény nem képezi akadályát annak, hogy a Bíróság a nemzeti bíróság részére e jognak az előtte folyamatban lévő ügy elbírálásához hasznos, valamennyi értelmezési szempontját megadja, függetlenül attól, hogy a nemzeti bíróság kérdései megfogalmazásában utalt-e azokra, vagy sem. E tekintetben a Bíróság feladata, hogy az említett bíróság által szolgáltatott információk összessége, és különösen az előzetes döntéshozatalra utalás indokolása alapján meghatározza az uniós jog azon elemeit, amelyeknek az értelmezése az alapeljárás tárgyára figyelemmel szükséges.[40]

57. E körülmények között, és ahogyan azt a tárgyaláson folytatott vita megerősítette, hasznos az EUMSZ 351. cikk[41] alkalmazásának részletes elemzése.

[37] A Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb semmítőszék) határozatában pontosította, hogy a nemzetközi magánjogról szóló törvénykönyv 65. cikkének (1) bekezdése szerint a dologi jogok és a birtok szerzésére és megszüntetésére azon állam joga irányadó, amelyben a dolog található. A kérdést előterjesztő bíróság erre a rendelkezésre nem hivatkozik.

[38] Lásd továbbá a bolgár–orosz megállapodás 25. cikkének (6) bekezdésében foglalt joghatóságról szóló rendelkezéseket, amelyek előírják a megállapodásban részes azon fél szervei joghatóságát is, amelynek állampolgárságával a gyermek rendelkezik.

[39] Lásd még: Gyakorlati útmutató a Brüsszel IIb rendelet alkalmazásához, közzétéve 2023-ban, 9.2. pont (208. o.) „[a] [„Brüsszel IIb”] rendelet nem érinti a valamely tagállam és egy harmadik ország között létrejött olyan kétoldalú egyezményeket, amelyek a rendelet tárgyi hatálya alá tartozó kérdéseket szabályozzák. Ugyanez vonatkozik a többoldalú egyezményekre is, amennyiben [e] rendeletnek a 95–99. cikkben meghatározott különös szabályai másként nem rendelkeznek. Ez az eredmény az adott tagállam által korábban vállalt nemzetközi kötelezettségekből ered (lásd a (91) preambulumbekezdést és az EUMSZ 351. cikket).”

[40] Lásd ebben az értelemben: 2024. szeptember 26-i Energotehnica ítélet (C-792/22, EU:C:2024:788, 42. pont).

[41] Mivel e cikk felváltotta az EK 307. cikket, amely az EGK 234. cikk helyébe lépett, Bíróság általi értelmezésük – az állandó ítélkezési gyakorlat szerint – érvényes a jelenleg hatályos egyenértékű rendelkezésekre.

58. Előzetesen ki lehet emelni, hogy a „Brüsszel IIb” rendeletet megelőző jogi eszközök nem utaltak az EUMSZ 351. cikkre,[42] ugyanígy, e rendelethez hasonlóan azokban sem található egyetlen olyan rendelkezés, amely a tagállamok által az Unióhoz való csatlakozásuk előtt harmadik államokkal (a Szentszék kivételével) kötött kétoldalú megállapodásokra vonatkozna. Ez nem indokolja a Bíróság ítélkezési gyakorlatának hiányát. Úgy vélem ugyanis, hogy ilyen utalás a jogszabályi hierarchia[43] és ezen cikk teljesen egyértelmű szövege miatt nem feltétlenül szükséges.

59. Ennek megfelelően a bolgár–orosz megállapodás és a „Brüsszel IIb” rendelet viszonyára vonatkozó kérdésnek az EUMSZ 351. cikk[44] szempontjából történő vizsgálata két feltétel teljesítését feltételezi.

60. Először is, a bolgár–orosz megállapodásnak ki kell terjednie az e rendelet által szabályozott kérdésekre. Ez áll fenn ebben az esetben, mivel e megállapodás a jelen ügyben joghatósággal rendelkező bíróság meghatározására szolgál,[45] és az olyan eljárásban, mint amely az alapügy tárgyát képezi, a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott nemzeti ítélkezési gyakorlatban elfogadott kapcsolóelv az orosz kiskorú vagy kiskorúak tulajdonában álló ingatlan fekvési helye, nem pedig a szokásos tartózkodási helyük, amely elv a „Brüsszel IIb” rendelet értelmében alkalmazandó.

61. A hasonló típusú megállapodás hatálya alá tartozó Magyarország ellentétes álláspontjára figyelemmel ezzel kapcsolatban megjegyzem, hogy nem jelent különösebb nehézséget a bolgár–orosz megállapodás olyan helyzetben való alkalmazása,[46] amikor az orosz kiskorúak nem Bulgáriában rendelkeznek lakóhellyel, hanem egy másik tagállamban, mivel az ingatlan fekvési helye az egyetlen vitatott kapcsolóelv ezen, orosz kiskorúakat érintő előzetes döntéshozatal iránti kérelemben.

62. Ezenkívül a Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság) az alapügyben, a 2023. június 14-i végzésében – az érintett kiskorú tartózkodási helyére való utalás nélkül[47] – pontosan a Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb semmítőszék) által elfogadott ezen elvet alkalmazta. Ez a határozat, amelyet az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben említettek és a Bíróságnak megküldött ügyiratokhoz csatoltak, egyértelműen megerősíti azt, hogy az orosz felperesek annak érdekében választották a bolgár bíróságot, hogy megkapják a bolgár szabályozásban a tulajdonjoguk

[42] A polgári ügyekben folytatott együttműködésről szóló más rendeletekben az uniós jogalkotó másként járt el. Lásd e tekintetben: Campos Sánchez-Bordona főtanácsnok OP (Harmadik ország jogának választása az öröklésre) ügyre vonatkozó indítványa (C-21/22, EU:C:2023:247, 30. pont).

[43] Lásd ebben az értelemben: Campos Sánchez-Bordona főtanácsnok OP (Harmadik ország jogának választása az öröklésre) ügyre vonatkozó indítványa (C-21/22, EU:C:2023:247, 20. lábjegyzet).

[44] Lásd emlékeztetőül azt, hogy az EUMSZ 351. cikk első bekezdése olyan szabálynak minősül, amely alkalmazási feltételeinek teljesülése esetén lehetővé teheti az uniós jog –– köztük az elsődleges jog –– alkalmazásától való eltérést, 2024. március 14-i Bizottság kontra Egyesült Királyság (A legfelsőbb bíróság ítélete) ítélet (C-516/22, EU:C:2024:231, 59. és 78. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[45] A magyar kormány kifejtette, hogy „Magyarországnak – hasonlóan Bulgáriához – számos, jelenleg is hatályban lévő kétoldalú jogsegélyszerződése van egykori szocialista államokkal. Ezek általános jellegű, a joghatóságot, alkalmazandó jogot, a határozatok elismerését és végrehajtását, illetve az iratok kézbesítését és a bizonyításfelvételt a polgári jog valamennyi területére kiterjedően szabályozó megállapodások, amelyek sok esetben még a büntetőügyekben való együttműködésre is kiterjednek”. A „Brüsszel IIb” rendelet – e megállapodásoktól eltérően – egyetlen rendelkezést sem tartalmaz a szülői felelősségi ügyekben alkalmazandó jogról (lásd e rendelet (92) preambulumbekezdését az 1996. évi Hágai Egyezmény III. fejezetében foglalt rendelkezésekre való visszautalás tekintetében).

[46] Ezért a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információkra kell szorítkozni. Lásd továbbá a jelen indítvány 50. pontját a bolgár–orosz megállapodásból származó információkat illetően, amelyekhez hozzá lehet tenni, hogy e megállapodás 1. cikkének (1) bekezdése szerint valamely Szerződő Fél állampolgárai a másik Szerződő Fél területén a személyhez fűződő és vagyoni jogaik tekintetében ugyanazt a jogi védelmet élvezik, mint a másik Szerződő Fél állampolgárai. Lásd továbbá az 1996. évi Hágai Egyezménnyel kapcsolatos pontosítások tekintetében a jelen indítvány 66. pontját és 53. lábjegyzetét.

[47] Lásd a jelen indítvány 53. pontját.

átruházásáról szóló közjegyzői okirat kiállításához előírt engedélyt. E bíróság, amely határozatát a dologi jogi ügyekben alkalmazandó jogra alapította, a „Róma I” rendelet 4. cikk (1) bekezdésének c) pontjára is hivatkozott.[48]

63. Másodszor a „Brüsszel IIb” rendelet és a bolgár–orosz megállapodás közötti kapcsolat elemzésének folytatásához meg kell győződni arról, hogy az érintett harmadik államnak erednek-e olyan jogai a szóban forgó nemzetközi egyezményből, amelynek tiszteletben tartását megkövetelheti az ebben részes tagállamtól.[49]

64. Más szóval, valamely harmadik állammal való kapcsolatok terén az elemzés vezérelvét azon jog tiszteletben tartása képezi, amelyre ez az állam hivatkozhat azon tagállammal való kapcsolatában, amellyel annak Unióhoz való csatlakozása előtt megállapodást kötött. Ugyanis a szóban forgó nemzetközi egyezmény végrehajtásának a kölcsönösség logikáján kell alapulnia.[50]

65. A jelen esetben a kérdést előterjesztő bíróság megállapításainak hiányában azt kell feltételezni, hogy az orosz hatóságok az ingatlan fekvése szerinti orosz bíróságok joghatósága tekintetében ugyanígy értelmeznék ezt a megállapodást,[51] és hogy e kritérium tiszteletben tartása a bolgár bíróságok által, orosz állampolgárokra vonatkozóan hozott határozatok elismerésének feltételeként szolgálhatna.[52]

66. E tekintetben az Oroszországi Föderációnak és a Bolgár Köztársaságnak az 1996. évi Hágai Egyezményhez való csatlakozáskor, a joghatóság tárgyában, az 55. cikk 1. bekezdése[53] alapján tett fenntartásai az érintett kiskorú tartózkodási helyére való utalás kizárása érdekében megerősítik az ingatlan fekvési helyére vonatkozó kritérium elsődlegességét.

67. E körülményekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a bolgár–orosz megállapodás egy orosz kiskorú tulajdonát képező ingatlan értékesítésének engedélyezése iránti kérelem alapján eljáró bíróság joghatóságát illetően olyan kötelezettségeket ró a Bolgár Köztársaságra, amelyeket e tagállam harmadik állammal – azaz az Oroszországi Föderációval – szemben köteles betartani, és amelyekre e harmadik állam az EUMSZ 351. cikk első bekezdése értelmében jogosult az említett tagállammal szemben hivatkozni.

[48] E cikk kimondja, hogy „[ha] szerződésre alkalmazandó jogról nem született megállapodás a 3. cikknek megfelelően és az 5–8. cikk sérelme nélkül, a szerződésekre alkalmazandó jogot a következőképpen kell meghatározni: […] ingatlannal kapcsolatos dologi jogra vagy ingatlannal kapcsolatos bérleti jogra vonatkozó szerződés esetén az ingatlan fekvése szerinti ország joga irányadó”. Az e cikkre való utalás értelmezhető akként, hogy az alátámasztja az uniós jog alapján alkalmazandó jogra alapított indokolást. A kérdést előterjesztő bíróság azonban leszögezte, hogy téves ez a hivatkozás (lásd a jelen indítvány 21. pontját).

[49] Az EUMSZ 351. cikk végrehajtásának második feltételéről lásd: 2024. március 14-i Bizottság kontra Egyesült Királyság (A legfelsőbb bíróság ítélete) ítélet (C-516/22, EU:C:2024:231, 63. és 64. pont).

[50] Lásd ebben az értelemben: 2010. január 21-i Bizottság kontra Németország ítélet (C-546/07, EU:C:2010:25, 43. pont); 2019. szeptember 5-i Caisse pour l’avenir des enfants végzés (C-801/18, EU:C:2019:684, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[51] Emlékeztetni kell arra, hogy az előzetes döntéshozatali eljárásban nem a Bíróság feladata, hanem a nemzeti bíróságé annak megállapítása, hogy az érintett tagállamnak egy korábbi nemzetközi egyezményből mely kötelezettségei származnak, illetve azok határainak kijelölése, annak kiderítésére, hogy e kötelezettségek milyen mértékben akadályozzák a szóban forgó uniós jog alkalmazását. Lásd: 1993. augusztus 2-i Levy ítélet (C-158/91, EU:C:1993:332, 21. pont).

[52] Lásd a bolgár–orosz megállapodás hatályáról a jelen indítvány 46. lábjegyzetét.

[53] Ezen egyezmény Bulgáriában 2007. június 1–jén, Oroszországban pedig 2013. június 1–jén lépett hatályba (lásd az ezen államra vonatkozó pontosításról: 2022. július 14-i CC [A gyermek szokásos tartózkodási helyének harmadik országba történő áthelyezése] ítélet [C-572/21, EU:C:2022:562, 3. pont]). Az említett egyezmény 55. cikkének (1) bekezdése értelmében: „[a] Szerződő Államok a 60. cikk szerint: a) fenntarthatják hatóságaik joghatóságát a gyermek területükön található vagyonának a védelmére irányuló intézkedések meghozatalára; b) fenntarthatják a jogot arra, hogy ne ismerjenek el szülői felelősséget vagy intézkedést, amennyiben az összeegyeztethetetlen a hatóságaik által az adott vagyon vonatkozásában hozott intézkedésekkel”. Megjegyzem, hogy Lengyelország például tett ilyen fenntartásokat. A Magyarországon 2006. május 1-jén hatályba lépett ezen egyezmény alkalmazása esetében ez nem így van.

68. A bolgár–orosz megállapodáson alapuló,[54] az uniós jogban elfogadottól eltérő joghatósági kritérium alkalmazására vonatkozó kötelezettség megerősítéséből adódóan foglalkozni kell a Bolgár Köztársaságot az EUMSZ 351. cikk második bekezdése alapján terhelő azon kötelezettséggel kapcsolatos további kérdéssel is, amely a bolgár–orosz megállapodás és az uniós jog közötti összeegyeztethetetlenség kiküszöböléséhez szükséges megfelelő lépések megtételére vonatkozik.[55]

69. Ennek megfelelően először azt kell meghatározni, hogy a „Brüsszel IIb” rendelet és a bolgár–orosz megállapodás alkalmazásából eredő, párhuzamos joghatósági kritériumok fennállása következtében az e megállapodásra alapított joghatósági szabály *az EUMSZ 351. cikk második bekezdése értelmében összeegyeztethetetlen–e* az uniós jogi szabállyal.

70. A Bizottsághoz hasonlóan az a véleményem, hogy a különböző joghatósági kritériumok választása önmagában nem okozhat nagyobb problémát. A kétoldalú együttműködési megállapodások ugyanis azért jöttek létre, hogy olyan különös feltételek alapján, mint a személyi kérdések vonatkozásában általánosságban az állampolgárok állampolgársága vagy az egyes részes államokban fennálló szokásos tartózkodási helye, illetve a vagyoni kérdések vonatkozásában a vagyontárgyak fekvési helye, könnyen megállapítható legyen a joghatósággal rendelkező bíróság. Az ezzel ellentétes értelmezés egyébiránt megkérdőjelezné az EUMSZ 351. cikk első bekezdésében foglalt elvet.

71. Ugyanakkor az EUMSZ 351. cikk második bekezdésének alkalmazása sem zárható ki. A jelen esetben a kérdés nem pusztán elméleti jellegű, tekintettel a gyermek mindenek felett álló érdekét figyelembe vevő, egymást követő családjogi rendeleteknek a bíróságok joghatóságára vonatkozó rendelkezéseire.

72. Amint azt a tárgyaláson lefolytatott vita megerősítette, a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködéssel összefüggésben ezért meg kell vizsgálni, hogy milyen tanulságok vonhatók le a Bíróság azon ítélkezési gyakorlatából – különösen a 2010. május 4–i TNT Express Nederland ítéletből,[56] és a 2023. október 12–i OP (Harmadik ország jogának választása az öröklésre) ítéletből[57] –, amely az e területen alkalmazandó egyes rendeletek és azon egyezmények közötti kapcsolatra vonatkozik, amelyeknek a tagállamok a részesei.

73. A TNT ítélet alapjául szolgáló ügyben a jogvita egy másik tagállamban hozott határozat végrehajtására vonatkozott. A kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra kereste a választ, hogy a 44/2001 rendelet 71. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy a joghatóságra, az elismerésre és a végrehajtásra vonatkozó, valamely különös egyezményben előírt olyan szabályokat kell alkalmazni, mint a Nemzetközi Közúti Árufuvarozási Szerződésről szóló egyezmény[58] 31. cikkének (2) bekezdésében előírt, a perfüggőségre vonatkozó szabály, valamint az ezen egyezmény 31. cikkének (3) bekezdésében foglalt, a végrehajthatóságra vonatkozó szabály.[59] Ezen ítélet 49. pontjában a Bíróság kimondta, hogy amennyiben ez a 71. cikk „a különös egyezmények által szabályozott jogterületek vonatkozásában ez utóbbiak alkalmazását írja elő, akkor az is igaz,

[54] Összevetendő a jelen főtanácsnoki indítvány 55. pontjával.

[55] Lásd: 2022. október 28-i Generalstaatsanwaltschaft München (Kiadatás és ne bis in idem) ítélet (C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, 122. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[56] C-533/08, EU:C:2010:243, a továbbiakban: TNT ítélet.

[57] C-21/22, EU:C:2023:766, a továbbiakban: OP ítélet.

[58] Ezt a többoldalú egyezményt 1956. május 19-én Genfben írták alá. Az 1978. július 5-én Genfben aláírt jegyzőkönyvvel módosították (a továbbiakban: CMR).

[59] Lásd: TNT ítélet (41. pont).

hogy ez az alkalmazás nem sértheti az Unión belüli polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés alapjául szolgáló elveket". Az említett ítélet 55. pontjában a Bíróság ebből konkrétan azt a következtetést vonta le, hogy „a CMR 31. cikkének (3) bekezdése csak akkor alkalmazható az Unióban, ha lehetővé teszi a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok szabad mozgása, továbbá az igazságszolgáltatás iránt az Unióban táplált kölcsönös bizalom célkitűzésének elérését, legalább annyira kedvező feltételek mellett, mint a 44/2001 rendelet alkalmazásából eredő feltételek".

74. Az OP ítélet alapjául szolgáló ügyben az ezen ítélkezési gyakorlatnak valamely harmadik állammal fennálló kapcsolatra történő átültetésére vonatkozóan merült fel a kérdés.[60] A Bíróság a TNT ítéletre hivatkozott, és kimondta, hogy „a 650/2012[/EU] [[61]] rendelet rendszerével nem ellentétes az, hogy a valamely tagállam és egy harmadik állam között e rendelet elfogadását megelőzően kötött kétoldalú megállapodás értelmében és az említett rendelet 75. cikkének (1) bekezdésében előírt kivételre tekintettel a kétoldalú megállapodás hatálya alá tartozó tagállamban lakóhellyel rendelkező harmadik országbeli állampolgár nem rendelkezik azzal a lehetőséggel, hogy megválassza az öröklésére alkalmazandó jogot".[62]

75. Módszertani szempontból azok a feltételek, amelyek mellett úgy tekinthető, hogy valamely harmadik állammal kötött megállapodásból eredő joghatósági szabály összeegyeztethetetlen az uniós joggal, véleményem szerint ezen határozatokból következhetnek.

76. Egy ilyen javaslatnak ezért nem képezi akadályát a két figyelembe veendő mérlegelési szempont, vagyis a „Brüsszel IIb" rendeletben az e rendelet és egyes nemzetközi jogi eszközök közötti kapcsolatra vonatkozó rendelkezés hiánya, illetve a Bíróságnak a TNT ítéletet követő ítélkezési gyakorlata hatálya, amelyet az OP ítélet kiterjesztett a harmadik állammal való kapcsolatokra.

77. Nem vitatott, hogy a TNT ítéletben és az OP ítéletben a szóban forgó rendeletek azon különös rendelkezéseit értelmezték,[63] amelyek lényegében kimondják, hogy azok nem érintik azokat az egyezményeket, amelyeknek a tagállamok részesei, és amelyek ugyanazokra a jogterületekre vonatkoznak.[64]

78. Azonban az, hogy ezek a rendeletek – a „Brüsszel IIb" rendelettől eltérően – tartalmazzák annak az általános szabálynak a szövegét, amely szerint azok nem érintik az olyan nemzetközi egyezmények alkalmazását, amelyeknek egy vagy több tagállam részese, sőt a valamelyik tagállam

[60] Lásd: Campos Sánchez-Bordona főtanácsnok OP (Harmadik ország jogának választása az öröklésre) ügyre vonatkozó indítványa (C-21/22, EU:C:2023:247, 40., 41., 43. és 49. pont).

[61] Az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről szóló, 2012. július 4-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 201, 107. o.; helyesbítések: HL 2012. L 344., 3. o.; HL 2013. L 60., 140. o.; HL 2019. L 243., 9. o.).

[62] OP ítélet (37. pont). Lásd ugyanebben az értelemben: Campos Sánchez-Bordona főtanácsnok OP (Harmadik ország jogának választása az öröklésre) ügyre vonatkozó indítványa (C-21/22, EU:C:2023:247, 63. és 79. pont).

[63] A TNT ítéletben a 44/2001 rendeletről van szó. Mivel az 1215/2012 rendelet hatályon kívül helyezte és felváltotta ezt a rendeletet, amely maga is a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-én Brüsszelben aláírt (HL 1972. L 299., 32. o.) és az új tagállamoknak az egyezményhez való csatlakozásáról szóló későbbi egyezményekkel (HL 1998. C 27., 1. o.) módosított egyezmény helyébe lépett, a Bíróság által az egyik jogi eszköz rendelkezéseire vonatkozóan adott értelmezés a másik jogi eszköz rendelkezéseire is érvényes, ha ezek a rendelkezések egyenértékűnek tekinthetők. Lásd többek között: 2024. március 21-i Gjensidige ítélet (C-90/22, EU:C:2024:252, 40. pont). Az OP ítéletben a 650/2012 rendeletről van szó.

[64] A 44/2001 és 1215/2012 rendelet 71. cikkének (1) bekezdése azokat a megállapodásokat említi, „amelyek egyes különös jogterületeken a joghatóságot, valamint a határozatok elismerését és végrehajtását szabályozzák". A 650/2012 rendelet 75. cikke azokra a nemzetközi egyezményekre utal, „amelyek az e rendelet hatálya alá tartozó kérdésekre vonatkoznak". Az igazságügyi együttműködésről szóló más uniós jogi aktusokban is szereplő ezen rendelkezések közötti analógia megállapításával kapcsolatban lásd: OP ítélet 28. pont.

és egy harmadik állam között létrejött kétoldalú egyezményekre és megállapodásokra vonatkozó különös rendelkezések alkalmazását sem,[65] véleményem szerint nincs hatással azon ítélkezési gyakorlat hatályának elemzésére, amely szerint az uniós jogalkotó a szabályok összeütközése esetén ezen egyezmények alkalmazását írta elő.[66]

79. Ezeket a különös rendelkezéseket ugyanis úgy értelmezték, hogy azok biztosítják a hivatkozott egyezmények alkalmazását „az Unióban is”[67]. Így – bizonyos kiigazításokra is figyelemmel[68] – a szerződések alkalmazására vonatkozó nemzetközi közjogi elvek – mint például többek között a *pacta sunt servanda* elv,[69] amelyet az EUMSZ 351. cikk első bekezdése átvett – a harmadik államokkal való kapcsolatokra is alkalmazandók.

80. Egyébiránt megjegyzem, hogy a TNT ítéletben[70] a Bíróság megállapította a kétoldalú egyezmények, illetve megállapodások alkalmazásának határát, ami az *Unión belüli* polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés alapjául szolgáló elvek megsértését jelenti.[71] A Bíróság kiemelte, hogy ez a határ a tagállamok és harmadik államok között kötött egyezmények alkalmazásával kapcsolatos ítélkezési gyakorlat folytatásába illeszkedik, és ezen alkalmazás nem jelentheti *a tagállamok közötti jogviszonyokban* az uniós jog célkitűzéseinek sérelmét.[72]

81. A Bíróság az *Unión belül* alkalmazandó elvekre vonatkozóan ugyanezt a határt állapította meg a TNT ítéletet követő ítéletekben, amelyekben *harmadik állam jogairól szó sem esett*. Ezen ítéletek kiterjedtek a tagállamokban hozott *határozatok elismerésével, illetve végrehajtásával kapcsolatos kérdésekre is*. A 2013. december 19-i Nipponkoa Insurance ítéletről,[73] továbbá az 1215/2012 rendelet és a CMR ütközésére vonatkozó, 2024. március 21-i Gjensidige ítéletről[74] van szó.

82. A Bíróság ugyanebben az értelemben *az Unión belüli* igazságügyi együttműködés alapjául szolgáló elvekkel kapcsolatos ezen ítélkezési gyakorlatára is utalt a 2014. szeptember 4-i Nickel & Goeldner Spedition ítéletben.[75] amely a CMR azon 31. cikkének (1) bekezdésében előírt *joghatósági szabályok alkalmazására* vonatkozott, amely a 44/2001 rendelet 5. cikke 1. pontja

[65] Lásd az 1215/2012 rendelet 73. cikkének (3) bekezdését, amelynek nincs megfelelője a 44/2001 rendeletben, és amely az e rendelet hatálybalépésének időpontja előtt valamelyik tagállam és egy harmadik állam között létrejött kétoldalú egyezményekre és megállapodásokra vonatkozik.

[66] Lásd: TNT ítélet (46. pont, amelyre a Bíróság analógia útján az OP ítéletben [26. pont], valamint legutóbb a 2024. március 21-i Gjensidige ítéletben [C-90/22, EU:C:2024:252, 41. pont] hivatkozott).

[67] Lásd: TNT ítélet (47. pont, amely szerint „– a 44/2001 rendelet (25) preambulumbekezdésében adott magyarázat ellenére, miszerint a tagállamok által harmadik országokkal szemben vállalt nemzetközi kötelezettségek tiszteletben tartása érdekében e rendelet nem érinti a különös egyezményeket – a jogalkotó e rendelet 71. cikkével a hivatkozott egyezmények alkalmazását az Unióban is biztosítani akarta”).

[68] A másodlagos jogban előírt kiigazítások csak a tagállamok közötti kapcsolatok keretébe illeszkedhetnek. Lásd e tekintetben: 2024. március 14-i Bizottság kontra Egyesült Királyság (A legfelsőbb bíróság ítélete) ítélet (C-516/22, EU:C:2024:231, 61. pont).

[69] Lásd emlékeztetőül: Emiliou főtanácsnok Bizottság kontra Egyesült Királyság (A legfelsőbb bíróság ítélete) ügyre vonatkozó indítványa (C-516/22, EU:C:2023:857, 114. pont).

[70] Lásd ezen ítélet 49. pontját a 44/2001 rendelet és a CMR összeütközésével kapcsolatban.

[71] A Bíróság emlékeztetett „[…] a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok szabad mozgásának elvére, a joghatósággal rendelkező bíróság előreláthatóságának elvére és – következésképpen – a jogalanyok számára biztosítandó jogbiztonság elvére, az igazságszolgáltatás megbízható működésének elvére, a párhuzamos eljárások lehetősége elkerülésének elvére, valamint az igazságszolgáltatás iránt az Unióban táplált kölcsönös bizalom elvére”.

[72] Lásd: TNT ítélet (52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Lásd még emlékeztetésképpen ezen elvre: 2024. március 14-i Bizottság kontra Egyesült Királyság (A legfelsőbb bíróság ítélete) ítélet (C-516/22, EU:C:2024:231, 61. pont).

[73] C-452/12, EU:C:2013:858, 24. és 40. pont, valamint 36. és 41. pont.

[74] C-90/22, EU:C:2024:252, 37. és 45. pont.

[75] C-157/13, EU:C:2014:2145, 38. pont.

b) alpontjának második franciabekezdésében előírthoz képest szélesebb választási lehetőséget kínál a felperesnek.[76] A Bíróság megállapította, hogy a tagállam ezen rendelet 71. cikkének (1) bekezdése alapján alkalmazhatja a CMR-ben előírt joghatósági szabályokat.[77]

83. Valamennyi ítélet a CMR rendelkezéseinek egy vagy több tagállamra nézve kötelező alkalmazására vonatkozik.

84. Analógia útján azonban alkalmazták ezt az ítélkezési gyakorlatot *valamely harmadik állammal kötött kétoldalú egyezmény alkalmazása esetére*. A Bíróság *az öröklésre alkalmazandó jog megválasztásával kapcsolatos kérdés alapján*[78] határozott a 650/2012 rendelet és a Lengyel Köztársaság által az Unióhoz való csatlakozása előtt Ukrajnával kötött megállapodás közötti kapcsolatról. Ez a megállapodás meghatározza az öröklésre alkalmazandó jogot, de nem rendelkezik kifejezetten más jog választásának lehetőségéről.[79]

85. Az OP ítéletben a Bíróság kimondta, hogy a 650/2012 rendeletnek „*a szóban forgó uniós jogi aktuson* belül[[80]] az e jogi aktus és a nemzetközi egyezmények közötti kapcsolatot szabályozó 75. cikke hatálya nem lehet olyan, amely ütközik az azon szabályozás alapjául szolgáló elvekkel, amelynek maga is részét alkotja (lásd ebben az értelemben: [TNT] ítélet, 51. pont)”.[81]

86. A Bíróság ezt követően az említett kétoldalú megállapodás uniós joggal való összeegyeztethetőségét vizsgálta, továbbá azt, hogy milyen jelentőséggel bír a szóban forgó rendelet rendelkezése.[82]

87. A 650/2012 rendelet 75. cikkének (1) bekezdésére tekintettel és az EUMSZ 351. cikk első bekezdésére hivatkozással végzett ezen elemzése alapján, véleményem szerint, a Bíróság e rendelkezések együttes értelmezésének szükségességét emelte ki a harmadik államokkal való kapcsolatok sajátos esetében.[83]

88. Általánosságban ebből arra következtetek, hogy olyan esetben, amikor harmadik államok jogának valamely kétoldalú egyezmény alapján főszabály szerint elsőbbséget kell élveznie,[84] a Bíróság hallgatólagosan megjelölte azt a szintet, amelytől az ilyen egyezmény rendelkezése összeegyeztethetetlennek tekinthető az uniós joggal, az EUMSZ 351. cikk második bekezdésében meghatározott szabálynak megfelelően.

[76] Lásd: 2014. szeptember 4-i Nickel & Goeldner Spedition ítélet (C-157/13, EU:C:2014:2145, 41. pont).

[77] Lásd: 2014. szeptember 4-i Nickel & Goeldner Spedition ítélet (C-157/13, EU:C:2014:2145, 42. pont).

[78] Összevetendő a jelen indítvány 81. és 82. pontjában hivatkozott más ítéletek tárgyát képező kérdésekkel.

[79] Lásd: OP ítélet (11. és 25 pont).

[80] Kiemelés tőlem. Tudomásom szerint ez a kifejezés új a Bíróság ítélkezési gyakorlatában. Lásd összehasonlításképpen: a jelen indítvány 80–82. pontjában hivatkozott ítéletek.

[81] OP ítélet (29. pont).

[82] Lásd: OP ítélet (30–36. pont).

[83] Lásd: OP ítélet (37. pont). A Bíróságnak nem kellett az EUMSZ 351. cikk második bekezdése alkalmazásának feltételeiről döntenie, mivel azt állapította meg, hogy sem az öröklésre alkalmazandó jog választásának lehetősége, sem a joghatóság és az alkalmazandó jog összhangjának hiánya nem ütközik a 650/2012 rendelet alapjául szolgáló elvvel (lásd ezen ítélet 33. és 34. pontját).

[84] Lásd: OP ítélet (a 650/2012 rendelet 75. cikkének (1) bekezdésében megfogalmazott azon elvvel kapcsolatos 26. és 27. pont, amely megerősíti a harmadik államok vonatkozásában az EUMSZ 351. cikk első bekezdésében rögzített elvet). Lásd továbbá a jelen indítvány 79. pontját.

89. Más szóval a TNT ítélet megállapításainak folytatásaként,[85] valamely tagállamnak és egy harmadik államnak az alkalmazandó jogra kiterjedő kapcsolata esetén, véleményem szerint a Bíróság rendszerszintű megközelítést alkalmazott olyan kétoldalú megállapodás túl elhamarkodott megkérdőjelezésének elkerülése érdekében, amely főszabály szerint az EUMSZ 351. cikk első bekezdése alapján elsőbbséget élvez az uniós joggal szemben.[86]

90. Mivel az Unión belüli polgári ügyekben folytatott együttműködésről van szó, ezen megközelítés elemzése során levezetem a szóban forgó rendelet rendelkezésének alapjául szolgáló elvet e rendelet jelentőségének értékelése érdekében. A jelen esetben tehát annak meghatározásáról van szó, hogy a bolgár–orosz megállapodás rendelkezése ellentétes-e vagy sem a „Brüsszel IIb" rendeletben követett alapvető célkitűzéssel.

91. Csak az összeegyeztethetetlenség fennállásának ezen értékelését követően, a második lépés keretében merül fel az a kérdés, amely EUMSZ 351. cikk második bekezdése rendelkezéseinek *az egy vagy több tagállam és egy vagy több harmadik állam között fennálló jogviszonyokban* való végrehajtására vagy annak elmaradására vonatkozik.[87]

92. A jogszabályi hierarchia miatt e rendelkezés alkalmazása nem korlátozódik tehát kizárólag azokra a rendeletekre, amelyekben különös rendelkezés szabályozza az e rendeletek és a harmadik államokkal kötött nemzetközi egyezmények közötti kapcsolatokat.

93. Az elérendő célkitűzések tehát sokrétűek. A harmadik államok jogainak az EUMSZ 351. cikk első bekezdése szerinti védelméről,[88] továbbá a joghatósággal rendelkező bíróság előreláthatóságának elvével, valamint a jogalanyok számára biztosítandó jogbiztonság elvével összhangban álló megoldás megtalálásáról van szó. Ezek az elvek, amelyek a joghatósági szabályoknak a nemzetközi egyezményekben való rögzítését igazolják, biztosítják a határozatok elismerését és végrehajtását.[89]

94. Következésképpen a jelen esetben az OP ítéletben[90] meghatározott módszerrel analóg módon a következő kérdést kell megvizsgálni: az a bolgár–orosz megállapodás, amelynek értelmében valamely kiskorú tulajdonában álló ingatlan értékesítésének engedélyezésére joghatósággal rendelkező bíróság az ingatlan fekvési helye szerinti bíróság, sérti-e a szülői felelősségi ügyekben az Unión belül folytatott igazságügyi együttműködés alapjául szolgáló azon elvet, amely a gyermek tartózkodási helye szerinti bíróság joghatóságát részesíti előnyben?

[85] Lásd: OP ítélet (28. és 29 pont).

[86] Lásd ebben az értelemben: Campos Sánchez-Bordona főtanácsnok OP (Harmadik ország jogának választása az öröklésre) ügyre vonatkozó indítványa (C-21/22, EU:C:2023:247, 48. és 49. pont).

[87] Az OP ítéletben a Bíróság nemleges választ adott erre a kérdésre. A tagállamok közötti jogviszonyokban e rendelkezés nem alkalmazható. Lásd többek között a CMR 31. cikke (2) és (3) bekezdésének alkalmazásához a TNT ítéletben meghatározott feltételekről ezen ítélet 56. pontját.

[88] Lásd 2024. március 14-i Bizottság kontra Egyesült Királyság (A legfelsőbb bíróság ítélete) ítélet (C-516/22, EU:C:2024:231, 60. pont).

[89] Campos Sánchez-Bordona főtanácsnok az elemzésnek ezt a lényeges elemét emelte ki az OP (Harmadik ország jogának választása az öröklésre) ügyre vonatkozó indítványában (C-21/22, EU:C:2023:247, 48. pont, valamint a kérdéskör szemléltetéséhez 37. lábjegyzet). Hasonlóképpen úgy ítélem meg, hogy a jelen esetben feltételezve, hogy az orosz bíróságok ugyanazt az értelmezést fogadják el, mint a Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb semmítőszék), a kérdés konkrétan így szólhatna: mivel indokolható, hogy Bulgáriában található ingatlanok orosz állampolgárságú tulajdonosai kizárólag azon tény alapján, hogy tartózkodási helyük valamely tagállamban van, nem hivatkozhatnak azon bolgár–orosz megállapodáson alapuló jogbiztonságra, amelynek értelmében az ingatlan fekvési helye szerinti bíróság rendelkezik joghatósággal és e fórum joga az alkalmazandó jog. Mivel indokolható, hogy ugyanezen szabályok keretében, de Oroszországban található ingatlanok olyan bolgár állampolgárságú tulajdonosaira vonatkozóan, akik valamely tagállamban rendelkeznek lakóhellyel, az orosz jog alapján, Oroszországban hozott határozat nem ismerhető el.

[90] Lásd még az Unión belüli joghatóság kérdésével kapcsolatban: 2014. szeptember 4-i Nickel & Goeldner Spedition ítélet (C-157/13, EU:C:2014:2145, 41. pont).

95. Úgy gondolom, hogy nem.

96. Bár a gyermek mindenek felett álló érdeke figyelembevételének követelményére tekintettel a joghatósági kritérium általában a gyermek szokásos tartózkodási helye,[91] az uniós jogalkotó számos kiigazítást írt elő annak fenntartásával, hogy ugyanazon követelménynek kell megfelelni és kivételes körülményeknek kell fennállniuk. Ilyen például a bíróság megválasztásának lehetősége[92] és konkrétabban a joghatóságnak e mindenekfelett álló érdek elbírálása szempontjából legalkalmasabb bíróságnak való átadása.[93]

97. Ráadásul e jogalkotó kifejezetten előírta azt az esetet, amikor nem a gyermek tartózkodási helye szerinti tagállam az a hely, ahol a gyermek vagyona található, és az ügy a gyermek védelmét szolgáló intézkedésekre vonatkozik e vagyon kezelésével, megóvásával vagy rendelkezésre bocsátásával kapcsolatban.[94]

98. E tekintetben a „Brüsszel IIb" rendelet megegyezik az 1996. évi Hágai Egyezmény 8. és 9. cikkével.

99. Ebből az következik, hogy a bolgár–orosz megállapodásban rögzített joghatósági szabály az Unión belül is alkalmazható, amennyiben a „Brüsszel IIb" rendelet (1) preambulumbekezdésében említett követelménynek megfelel, és tiszteletben tartja a gyermek mindenekfelett álló érdekét.[95]

100. Ennek megfelelően a jelen esetben nem kell vizsgálni „a megállapított összeegyeztethetetlenségek kiküszöbölésére szolgáló megfelelő lépéseket", ennek vizsgálata az EUMSZ 351. cikk második albekezdésének értelmében a tagállamokra hárul.

101. A teljesség kedvéért hozzáteszem, hogy ha a Bíróság mégis azt állapítaná meg, hogy a bolgár–orosz megállapodás alkalmazása az uniós joggal ellentétben álló eredményre vezet, a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia azt, hogy kiküszöbölhető-e ezen összeegyeztethetetlenség úgy, hogy e megállapodás – a lehetőségekhez mérten és a nemzetközi jog tiszteletben tartásával – az uniós joggal összhangban lévő értelmezést kap.[96] Ennek hiányában

[91] Lásd a „Brüsszel IIb" rendelet (19) és (20) preambulumbekezdését, valamint 7. cikkét. Lásd még: Jault-Seseke, F. e cikkhez fűzött kommentárja, Corneloup, S., Gallant, E., Égéa, V., és Jault-Seseke, F., i. m., 193–201. o., különösen 194. és 195. o.

[92] Lásd a 'Brüsszel IIb" rendelet 10. cikkét, valamint a jelen indítvány 49. pontját.

[93] Lásd a „Brüsszel IIb" rendelet 12. cikkét. E cikk meghatározza azokat a feltételeket, amelyek a joghatóságnak valamely tagállam bírósága által egy olyan másik tagállam bíróságának való átadására vonatkozik, amelyhez a gyermeket különös kötelék fűzi. E cikk (4) bekezdése pontosítja a „különös kötelék" fogalmát. E bekezdés e) pontja arra az esetre vonatkozik, amikor az adott tagállam "az a hely, ahol a gyermek vagyona található, és az ügy a gyermek védelmét szolgáló intézkedésekre vonatkozik e vagyon kezelésével, megóvásával vagy rendelkezésre bocsátásával kapcsolatban". Lásd még e rendelet 13. cikkét. Ennek értelmében egy olyan tagállam bírósága, amely tagállamhoz a gyermeket az említett rendelet 12. cikk (4) bekezdésével összhangban különös kötelék fűzi, úgy véli, hogy az adott esetben alkalmasabb a gyermek mindenek felett álló érdekének elbírálására, felkérheti a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bíróságát a joghatóság átadására.

[94] Lásd a „Brüsszel IIb" rendelet jelen indítvány 93. lábjegyzetében felidézett 12. cikke (4) bekezdésének e) pontját. E rendelkezés és e rendelet 13. cikkének együttes alkalmazása alapján a kiskorú tulajdonában álló ingatlan fekvése szerinti tagállam bíróságának megvan a lehetősége, hogy joghatóságot igényeljen anélkül, hogy e tagállam bírósága előtt eljárást kellene indítani. Lásd ebben a tekintetben: Jault-Seseke, F. „Article 13 – Demande de transfert de compétence par une juridiction d'un État membre qui n'est pas compétente", Corneloup, S., Gallant, E., Égéa, V. és Jault-Seseke, F., i.m., 249–251. o., különösen 3. és 4. pont (250. o.), valamint Garber, T., „ Article 13 – Request for transfer of jurisdiction by a court of a Member State not having jurisdiction", Magnus, U. és Mankowski, P., i.m., 211–213. o., különösen 6. pont (213. o.), valamint a Bizottságnak a Brüsszel IIb rendelet alkalmazásához fűzött gyakorlati útmutatója, 3.3.1. pont (74. o.).

[95] E tekintetben az alapeljárás felperesei az írásbeli észrevételeikben arra hivatkoznak, hogy az ingatlan fekvése szerinti állam bírósága – a gyermek mindenek felett álló érdekére tekintettel – a közelség miatt alkalmasabb a határozathozatalra, mivel vizsgálni kell különösen a szóban forgó ingatlanon fennálló tulajdonjogot vagy tulajdoni hányadot, az ingatlan tulajdonjogi értelemben vett jellemzőit, valamint a terveket, az ezen ingatlan piaci értéken történő értékelését adott esetben szakértő kirendelésével. Az értékesítési engedély csak azzal a feltétellel adható ki, hogy az eladási ár nem alacsonyabb a piaci árnál. A kérdést előterjesztő bíróság szerint a keresetlevél minimális alapként tartalmazza a vagyontárgyak adójogi értékelését.

[96] Lásd: 2020. október 22-i Ferrari ítélet (C-720/18 és C-721/18, EU:C:2020:854, 68. pont).

a Bolgár Köztársaság köteles megtenni a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy megszüntesse e megállapodás uniós joggal való összeegyeztethetetlenségét, adott esetben oly módon, hogy felmondja azt. Addig azonban, amíg e megszüntetésre nem kerül sor, az EUMSZ 351. cikk első bekezdése megengedi ezen bolgár–orosz megállapodás további alkalmazását.[97]

V. Végkövetkeztetés

102. A fentiekre tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a Sofiyski rayonen sad (szófiai kerületi bíróság, Bulgária) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

A házassági és szülői felelősségi ügyekben a joghatóságról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint a gyermekek jogellenes külföldre viteléről szóló, 2019. június 25-i (EU) 2019/1111 tanácsi rendeletet

a következőképpen kell értelmezni:

az EUMSZ 351. cikk első bekezdése értelmében az nem érinti az egy tagállam által az Unióhoz történt csatlakozásának időpontját megelőzően egy harmadik állammal kötött olyan kétoldalú megállapodás alkalmazását, amelynek értelmében valamely kiskorú tulajdonában álló ingatlan értékesítésének engedélyezése iránti kérelem elbírálására kizárólag az ingatlan fekvése szerinti tagállam bírósága rendelkezik joghatósággal, amely a gyermek mindenek felett álló érdeke figyelembevételével határoz.

[97] Lásd ebben az értelemben: 2020. október 22-i Ferrari ítélet (C-720/18 és C-721/18, EU:C:2020:854, 69. pont).